

UDK 911.372:728.71 (497.12 Julijske Alpe) = 863

UDC 911.372:728.71 (497.12 Julijske Alpe) = 20

SPREMEMBE V LASTNIŠKO-POSESTNI STRUKTURI SLOVENSKEGA ALPSKEGA SVETA, NASTALE ZARADI POSPEŠENE GRADNJE POČITNIŠKIH BIVALIŠČ

Anton Gosar*

Po ocenah jugoslovanskih urbanistov je bilo ob prelomu desetletja v Jugoslaviji že krepko preko pol milijona počitniških bivališč. Ob zadnjem rednem popisu (I. 1981) pa so statistično ugotovili le 340 tisoč tovrstnih stanovanjskih enot. O njihovi zgoščenosti poročajo iz nekaterih obmorskih in obmestnih občin. Drugod so v večjem številu prej izjema kot pravilo. Na Cresu in Lošinju, Krku in Pagu ter Braču jih je preko polovice vseh stanovanj. Vsaj tisoč jih je v slovenskih občinah Radovljica in Novo mesto ter Ljubljana-Vič-Rudnik, prav toliko jih je še v 28 občinah na Hrvaškem, v 12 občinah v Srbiji, v treh občinah Črne gore in enako v dveh občinah Bosne in Hercegovine ter Makedonije.

O učinkih vse številnejših počitniških hišic - vikendov, oziroma počitniških stanovanj - apartmajev ter mnogih le za občasno prebivanje predelanih hiš je malo znanega. Srečati je predvsem članke o registraciji in obsegu počitniških bivališč (P e p e o n i k 1977, S t o j m i l o v 1973, J e r š i č 1968), o zvrsti in strukturi le-teh v manjših naselbinskih enotah ali pokrajinah (P o p o v i č 1983, S t o j m i l o v 1980, P l u t 1977), pogosteje pa stopajo v ospredje pri proučevanju celostne podobe pokrajine (N o v o - s e l 1980, P a k / K l e m e n č i č 1969, P l e m e l j 1986). Shemo razvoja obmorskih naselij počitniških bivališč je pred kratkim podal J e r š i č (1987).

Geografi se moramo vprašati, katere učinke naj bi prednostno proučevali: ali naj bodo to le neposredni in fiziognomski ali pa tudi posredni in funkcijski. Umestno se nam zdi najprej registrirati vidne - morfološke učinke. Ugotovimo naj, koliko se je zaradi tega spremenilo število naselij in njihovo omrežje, kako so se spremenili tlorisi naselij in njihov obseg, ali pa so se pozidane površine znotraj njih le zgostile. V drugem krogu poskušamo ugotoviti strukturo prostorskih sprememb, zlasti velikost in tip poselitvene strukture naselij ter neposredno prizadetost rabe prostora sploh. Pri naslednjem koraku se bomo šele lotili proučevanja tistih učinkov počitniških bivališč, ki niso njihov

*Dr., docent, Oddelek za geografijo, Filozofska fakulteta, Univerza Edvarda Kardelja v Ljubljani, Aškerčeva 12, 61000 Ljubljana, YU

neposreden izraz (povečanje rekreativnih površin, izboljšanje infrastrukture in oskrbe v kraju, sprememba socialno-geografske podobe naselja itd.).

Podrobneje smo shemo možnega učinkovanja počitniških bivališč na naselja in naselbinsko omrežje preverili vizbranih naselij slovenskega alpskega sveta. Pod lupo smo vzeli naselja z najmanj desetimi počitniškimi bivališči. Ta tip številnejše dopolnitve naselij s počitniškimi bivališči je v Alpah pravzaprav redek. Le 6,7 % ali 53 naselij je ob zadnjem popisu izkazovalo tolikšno število počitniških bivališč. Večina jih ima manj (54,7 %) ali jih sploh nima. Vseeno je zaradi počitniških bivališč nastala vrsta novih zaselkov, stari pa so se gradbeno razširili ali dopolnili. Naselbinsko omrežje je izpopolnilo dvanaest novih naselij (22,6 %), pri šestindvajsetih (29,1 %) se je tloris razširil s "četrtmi počitniških bivališč", v drugih petnajstih (28,3 %) se je tloris dopolnil z novimi zgradbami - počitniškimi hišicami. Novi zaselki so zrastle pretežno na planinah, razširjen tloris, oziroma zaokrožene četrti počitniških hišic srečujemo v pomembnejših turističnih naseljih. Podeželski zaselki z bolj ali manj pomembno turistično funkcijo so se zgradbeno dopolnili.

Poselitvena fiziognomija se je zaradi počitniških bivališč bistveno spremenila skoraj pri polovici (44 %) obravnavanih naselij, drugod pa so se počitniška bivališča ob drugih oblikah pozidave naselja morfološko transformirala. Ker prenočitvene kapacitete počitniških bivališč predstavljajo v 353 alpskih naseljih edino obliko turistične ponudbe (44,6 %), v 133 pa so pomembna dopolnitev (16,8 %) drugih turističnih kapacitet, pomenijo tovrstna bivališča eno pomembnejših prvin preoblikovanja slovenske alpske pokrajine. Morfološko in funkcijsko je posebno učinkovito spreminjanje planin (npr. Krvavca in Velike planine) ter nekaterih turističnih središč (npr. Kranjske Gore in Bovca). Podrobneje smo po uradnih podatkih občine Radovljica pregledali učinke omenjene, pretežno nove poselitve na planini Goreljek v Bohinju ter v treh katastrskih občinah Blejskega kota (Želeče, Rečica in Bled-Grad).

Goreljek

Goreljek je planina bohinjskih vasi Koprivnik in Gorjuše, postavljena na visoki kraški planoti Pokljuki. Nekdanja osnovna dejavnost - poletna prepaša goveda na planini - je iz dveh vzrokov že skoraj povsem zamrla: zaradi socialnogeografske preobrazbe obeh vasi in stopnjevana turistične izrabe te in sosednjih planin. Domačini so našli zaposlitev v industrijskih obratih v dolini (Bohinjska Bistrica) ter oblikovali pretežno mešana delavsko-kmečka gospodinjstva na nekdanj obsežnih kmečkih gospodarstvih. Na planini so deloma že pred vojno, zlasti pa po njej, zgradili prenočitvene kapacitete ter priredili mnoge predele planote za rekreativno rabo (smučarski teki in alpsko smučanje, sprehajalne poti in tenis). To in dejstvo, da je planota izhodišče za planinske ture v Triglavsko pogorje in obenem znana po obilju gozdnih sadežev (predvsem gob), je vzbudilo zanimanje meščanov ter pripomoglo k nastajanju počitniških hišic na nekdanj zasebni posesti domačinov. Na planini Goreljek smo leta 1985 našli 136 počitniških hišic, ki sestavljajo svojevrstno naselje v naselbinskem omrežju

radovljiške občine.

Na Goreljeku je pravzaprav 185 poslopij, poleg omenjenih počitniških bivališč (73,5 %) je še vrsta turističnih obratov in počitniških domov (7,0 %), približno polovica nekdanjega števila stanov pa je ohranilo še prvotni namen (17,3 %). Poselitveni razvoj potrjuje preobrazbo nekdanje planine s planšarskim zaselkom v (današnjo) planino s pretežno rekreativno-turističnimi potezami. Franciscejski kataster iz leta 1848 pozna le planšarske domove in gospodarska poslopja avtohtonih lastnikov kot edini sestavni obliki dolgega obcestnega, le v poletni sezoni živega naselja. Osrednji, srenjski del planine je bil namenjen košnji; robna pobočja, gozd in redke obcestne parcele po prepaši. Predno je bila deležna intenzivnejše preobrazbe v poselitvenem, produkcijskem in lastniško-posestnem pogledu jo je sredi šestdesetih let analiziral V o j v o d a (1965). Goreljek je bil že takrat razdeljen med štiri pravna lastništva: "državno", družbeno, zasebno - v lasti domačinov in zasebno - v lasti meščanov. Tloris kaže, da je obcestna vas razpadla na dvoje zaselkov: na Spodnji Goreljek s še pretežno agrarno funkcijo in na Zgornji Goreljek s pomembno turistično-rekreativno funkcijo, povezano z družbenimi hotelsko-penzionskimi obrati. Upoštevajoč obe funkcijsko različni zvrsti stavb, opažamo v obeh zaselkih še prevlado prvotne - kmetijske (59,5 %).

Nekaj več kot dvajset let kasneje ugotavljamo izrazite spremembe. V tem času se je število stavb povečalo za približno isto število kot poprej v sto letih. Da so se poslopja v zasebni lasti in za rekreacijske namene množila iz desetletja v desetletje hitreje, pričajo tudi naslednji podatki: pred vojno je bilo v alohtonem zasebnem lastništvu 13 počitniških hišic, do leta 1963 so zgradili 11 novih, prvi popis "stanovanj za počitek in rekreacijo" leta 1971 jih pozna 60, deset let kasneje pa drugi 121. Oba zaselka sta se združila v več ali manj enovito naselje počitniških hišic in počitniških domov s spremljajočimi dejavnostmi (penziona, teniška igrišča, balinišča ...). Morfološko je naselje enovito, poudarjeno zlasti s tipom stavb (pretežno brunarice) in ograjami, ki obdajajo zasebno ali družbeno posest. Tloris naselja pa po drugi plati kaže določeno anarhičnost, ki pa je toliko zakonita, kolikor se drži starega prometnega omrežja. Ob njem so zrastle vsi novi deli Goreljeka. Ker je osredje planine dolgo časa predstavljalo srenjsko last, so domačini iz agrarno-produkcijskih (manj vredno zemljišče!) in lastniško-posestnih (posest v lasti zasebne pravne osebe!) razlogov najpoprej prodajali robne in obcestne parcele, ki so na meji med travnimi in gozdnimi površinami ter v gozdu. Zaradi ograditve poslej alohtone posesti je bil živini oviran prehod v gozd in na gozdno prepašo, pa tudi na druge travniške dele Pokljuke. Prišlo je do omejevanja paše in prodaje še večine preostale zasebne posesti. Na planini pasejo govedo le še 4 gospodinjstva (1963. leta še 19 gospodinjstev), v dveh primerih pa poleg goveda pasejo konje, ki jih posojajo za ježo. Zaradi številnih obiskov je ob družbenih najti še zasebna gostišča, ki "vikendašem" tudi kuhajo.

Drobitev posesti avtohtonih lastnikov je nadaljna značilnost tega procesa. Večina domačinov je prvotno posest - parcelo namenila za štiri, pet ali šest počitniških hišic. Velikost nove, alohtone, ponavadi meščanske lastnine je okrog tisoč do dvatisoč kvadratnih metrov. Prejšnje pašne in druge površine (redke gozde) so s prehodom v novo lastništvo povsem spremenile fiziognomijo in namen! Ob novi ali razširjeni stavbi

(poprejšnja planšarska poslopja!), so ponavadi uredili dovoz, parkirišče (iz kamna ali betona), zelenico z gojeno angleško travico ter skalnjakom, zasadili drevo (brezo ali okrasni iglavec) in zgradili lopo ali mini-kozolec z drugimi nostalgično-etnološkimi okraski (voz-lojtrnik, kose, grablje ...). Spremembe, ki so jih na planino zanesli lastniki počitniških hišic, zasledimo na skoraj dveh tretjinah njenega obsega. Svet v (negovanih) travnikih (negovanih) se je na račun pašnika in gozda občutno razširil. Omejevanje "odprte pokrajine" stopa iz dneva v dan bolj v ospredje!

Sedanji pravni lastniki planine so turistične agencije in hotelske ustanove, druge družbene organizacije in podjetja, država oziroma "družba" (splošna družbena posest), alohtoni lastniki počitniških hišic, parcel in gospodarskih obratov ter avtohtoni lastniki hiš, gospodarskih poslopij in drugih nepremičnin. Lastniki počitniških hišic, ki so po številu posestnih vknjižb najštevilnejši alohtoni lastniki Gorenjka, so večinoma iz Ljubljane (71,4 %). Drugi so pretežno iz različnih mestnih središč Gorenjske (23,4 %). Na planini se ne zadržujejo le v poletni sezoni in tudi ne strnjeno za več mesecev kot so se zadrževali domačini - planšarji, temveč se mudijo na njej praviloma dve sezoni: dalj časa poleti in na kratko, za teden ali dva tudi pozimi. Pogosti so tudi večkratni jesenski obiski ob koncu tedna. Planina je v povprečju obljudena dva meseca in pol - 78 dni. Zaradi težav s pitno vodo in zaradi vprašljivega odvajanja odpadnih voda ter odstranjevanja odpadkov na kraških tleh se zastavlja vprašanje o upravičenosti nadaljnega širjenja naselja. Kljub vsesplošnemu zavračanju te težnje - saj gre za območje Triglavskega narodnega parka - terenski ogledi govore o nadaljni gradnji.

Turistično naselje Bled

Na planinah je gradnja počitniških bivališč inovacija na alpskem podeželju. V osrednjem turističnem središču naših Alp, na Bledu, pa se tovrstna dejavnost navezuje na tradicijo iz prejšnjega stoletja. Zapiski v zemljiški knjigi potrjujejo raznovrstnost in številčnost teh gradenj. Počitniške hišice in stanovanja so širila obseg naselij, dopolnjevala tlorise in spreminjala stavbno in parcelacijsko zasnovo vse od sedemdesetih let prejšnjega stoletja dalje. Takrat so namreč med Ljubljano in Trbižem dogradili "gorenjsko železnico", s tem pa je bilo omogočeno lažje in množičnejše obiskovanje Bleda, predvsem iz finančno in populacijsko močnih središč Dunaja in Trsta. Kmetje iz štirih blejskih naselij (Gradu, Želeč, Mlina in Rečice) so skozi vsa obdobja "turistične zgodovine Bleda" prodajali "tujcem", predvsem meščanom, agrarno manj ustrezna zemljišča. In sicer različne tipe zemljišč, skladno z razumevanjem vsakokratnega kmetijstva. V prvem obdobju so zato počitniška bivališča zrastle na mokrotnih in jezeru bližnjih parcelah. V zaledju jezerskega obrežja so novi alohtoni lastniki parcel gradili vile raznovrstnega sloga. Bile so razkošne, dvo in pol nadstropne, ponavadi z obsežnim parkom. Tik pred I. svetovno vojno so na Bledu našli kar 86 počitniških hišic - vil v alohtonem zasebnem lastništvu. Njihovi lastniki so bili le v 44 odstotkih kranjsko-nemškega ali slovenskega etničnega izvora. Večinoma so bili doma v drugih, poprežno omenjenih populacijskih središčih Avstroogrske (54,6 %).

Stopnjevanje tujerodne posesti lahko sledimo tudi kasneje v Jugoslaviji. Večinski delež novih in kupljenih počitniških hišic gre v medvojnem obdobju pripisati lastnikom iz Beograda in Zagreba. Viri poročajo o 49 novih stavbah, pretežno v te namene dograjenih v Zaki (poprej v Želečah). Pred II. svetovno vojno je bilo med vsemi blejskimi stanovanjskimi poslopji kar 13,2 % počitniških hišic. Nekatere vile so imele pomembno kulturno poslanstvo, saj so se tam zbirali številni slovenski umetniki in intelektualci (denimo Zupančič, Cankar).

Nemške okupacijske enote so v drugi svetovni vojni nemudoma nacionalizirale vso posest bivših ministrov in državnih uradnikov, enako tudi židovsko posest. Del zaseženi nepremičnin so prodale ali darovale ljudem iz Nemčije in Koroške (Trbiž, Celovec, Berlin). Socialistična Jugoslavija je posest vseh tujcev nacionalizirala. V pravno posest splošnega družbenega premoženja (SDP) so prišle tudi počitniške hišice, katerih lastniki so imeli (drugod) tudi še stanovanja. Dovoljevali so le uporabo ene posesti. Več kot deset tovrstnih vil je državna uprava dokončno nacionalizirala ali odkupila za svoje potrebe. Ob rekonstrukcijah cestnega omrežja na Bledu so jih prav toliko podrli. Številne so v šestdesetih dali na dražbo. Kupile so jih delovne organizacije iz različnih krajev Jugoslavije za počitniške domove, del jih je prešel v last turističnih delovnih organizacij, del pa so ponovno odkupile družine, katerih last so bile poprej. Večje število vil so lastniki v bojazni pred nacionalizacijo ali iz drugih vzrokov za stalno naselili. Na začetku tega, recimo mu "reprivatizacijskega procesa", ob koncu petdesetih let, je bilo od predvojnih 140 počitniških hišic le manjše število (34 ali 24,3 %) v zasebnih rokah. Zaradi dedovanja ipd. so danes pogosto starejše počitniške hiše v številnem, včasih tudi 24-kratnem pravnem lastništvu. Vrsta nacionalizacij oziroma naravnih ali nasilnih prenosov lastništva je dodobra spremenila regionalno strukturo alohtonih posestnikov. Govorimo lahko o intenzivni slovenizaciji ali ljubljanzaciji alohtone posesti na Bledu. Posebno še, ker so prav slednji, vse do osemdesetih let, tod gradili oziroma, ko to ni bilo več možno, odkupovali in rekonstruirali mnoge stavbe (tudi gospodarska poslopja) ter jih preurejali v počitniške hišice in stanovanja. Vedno pogosteje srečujemo alohtona etažna lastništva, lastništva posameznih stanovanj in apartmajev itd.

Danes je na Bledu 186 počitniških bivališč. Toliko jih namreč vodi Oddelek za prihodke občanov (davčna uprava). V zemljiški knjigi pa smo našli le 148 lastnikov počitniških hišic oz. stanovanj. V njihovi lasti je bilo 261 parcel. Dve tretjini alohtonih lastnikov posesti je iz Ljubljane (66,7 %), nekaj pa jih je iz Beograda in Zagreba (po 5,9 %). Preostali, ki so pridobili posest na Bledu, so ponavadi iz gorenjskih in drugih slovenskih občinskih središč; nekateri sicer zelo redki, pa imajo stalno bivališče v Avstriji, Nemčiji in Belgiji.

Kartiranje počitniških bivališč na Bledu je pokazalo pestrost njihove sestave, a vendar relativno urbano urejenost. Novih, po vojni zgrajenih počitniških bivališč, je 82 (44,1 %). Preostala so bodisi obnovljena (25,9 %) ali neobnovljena starejša poslopja različnih zvrsti. Počitniške hišice, v pravem pomenu besede, so potisnjene na rob naselbinskega tlorišča, oziroma so sestavni del novih mestnih četrti. Tu so tudi počitniški apartmaji. Dve zaselka počitniških hišic sta zrastle izven mestnega tlorisa. Pod okri-

ljem stare zazidave pa se skrivata kar dve tretjini počitniških bivališč. Polovica teh je bila že svojčas zgrajena v te namene, druge stavbe pa so se novi funkciji prilagodile. Zaradi tega se je fiziognomija Bleda sčasoma podobno spreminjala (tudi v središču naselja) kot sta se tloris in parcelacija nasploh. Čeprav je delež stavb, namenjen počitniškim bivališčem, zaradi splošne urbanizacije nižji glede na predvojno stanje (9,8 %), je funkcijsko še vedno izrazit. Nekdanji travniki in njive znotraj ali na robu naselja preraščajo v ograjene sadovnjake, parke in vrtove.

Raziskava je pokazala, da je v počitniških bivališčih Bleda okrog 800 postelj, ali okrog tretjina javnih turističnih kapacitet (hoteli, penzioni, zasebne sobe). Glede na to, da so obljudena povprečno 69 dni na leto, so njihovi lastniki najzvestejši gostje kraja. S štirideset tisoč prenočišči letno se Bled zgolj s temi obiskovalci uvršča v srednje velika turistična središča Jugoslavije.

Sklep

Primeri dveh različnih tipov naselij iz slovenskih Alp dokazujeta obdobjno okrepljeno gradnjo počitniških bivališč. S prodajo posesti so domačini omogočili prodor alohtonemu lastništvu, pretežno meščanskemu, na robu Alp živečemu prebivalstvu. Ker to z alpsko pokrajino poprej ni živelo, jo romantično večkrat idealizira ali urbanizira ter velikokrat izrablja preko meja, ki jih pokrajina lahko prenese.

Z občasno poseljenimi bivališči oziroma turističnimi novimi naselji se širi naselbinsko omrežje in spreminja hierarhija v njem. Nastajajo nova, dvosezonsko poseljena naselja na nekdanjih planinah, oziroma ob smučarskih progah. Zapolnjujejo in dopolnjujejo se tlorisi starejših naselij. Rekreativno-turistična funkcija sčasoma nadomesti in preraste agrarno, kot smo videli pri Goreljku. V turističnih središčih obiski, predvsem izven glavne sezone, bistveno prispevajo k ekonomičnosti sicer za druge goste zgrajene rekreacijske infrastrukture. Pokrajina pridobiva parkovni in suburban videz.

Celovit pogled na sedanje lastniško-posestne razmere kaže spremenjeno, doslej še neuveljavljeno sestavo pravne posesti in rabe slovenskih Alp. Glede na osnovni namen rabe (gospodarska dejavnost/rekreacija) in regionalno zvrst lastništva (avtohtono/aloh-tono) ter glede na družbeno in zasebno posest, imamo v slovenskih Alpah trenutno štiri temeljne tipe posesti. Ob ustreznem upoštevanju nekaterih drugih elementov (poklic, izobrazba, starost lastnikov itd., ki bistveno sooblikujejo poteze oziroma morfologijo posesti in nje funkcijo), srečujemo vsaj trideset različnih tipov lastniško-posestne strukture. Njihovo poznavanje je pomembno tudi pri bodočem poseganju v prostor oziroma ob spremenjeni namembnosti zemljišč. Navzkrižnim situacijam se bomo v bodoče lažje izognili, če bomo poznali njihove notranje zakonitosti in upoštevali večinske interese.

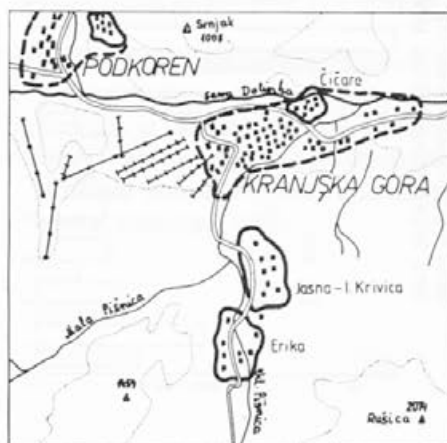
SLOVENSKE ALPE — SLOVENIAN ALPS
 POČITNIŠKA BIVALIŠČA V ZNAČILNIH NASELJIH
 SECOND HOMES IN TYPICAL SETTLEMENTS

- STAVBE — HOUSES
- ŽELEZNICA — RAILWAY
- CESTA — ROAD
- ŽIČNICA — CABLE
- OBMOČJA S POČITNIŠKIMI BIVALIŠČI
SECOND HOME AREA
- MEŠANA POZIDAVA
MIXED SETTL. STRUCTURE

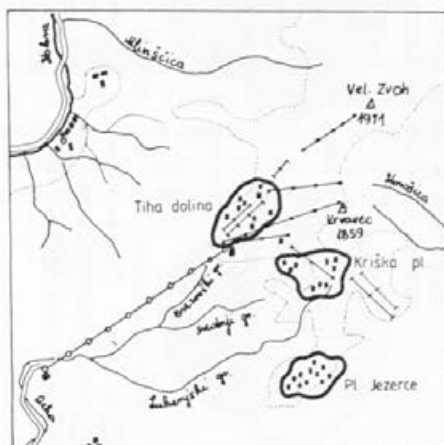
BLED

POČITNIŠKA BIVALIŠČA V TURISTIČNEM SREDIŠČU
 SECOND HOMES IN A TOURIST CENTRE

KRANJSKA GORA

POČITNIŠKA BIV. V ZIMSKO-ŠPORTNEM SREDIŠČU
 SECOND HOMES IN A WINTER SPORT RESORT

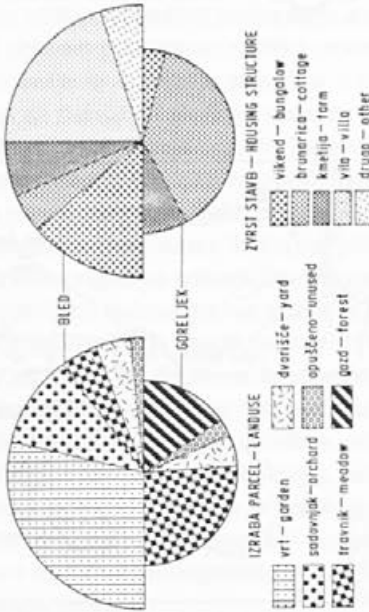
KRAVEC

POČITNIŠKA BIVALIŠČA NA PLANINI
 SECOND HOMES ON ALPINE PASTURE

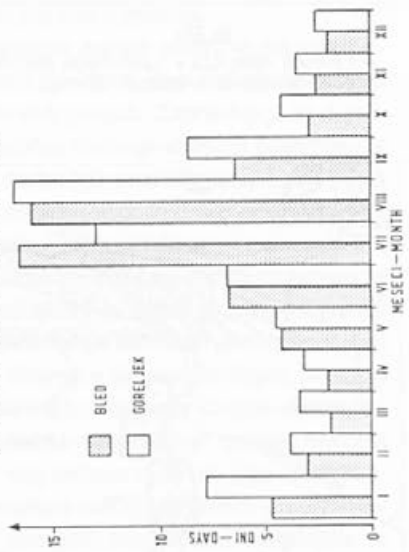
POČITNIŠKA BIVALIŠČA NA BLEDU
IN GORELJKU: ZNAČILNOSTI RASTI
IN STRUKTUR

SECOND HOMES IN BLED AND GO-
RELJEK: CHARACTERISTICS OF
GROWTH AND STRUCTURES

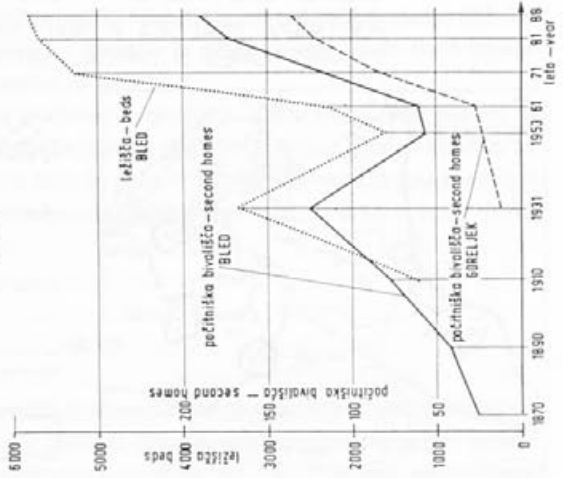
ZVRST STAVB IN IZRABA PARCEL
HOUSING STRUCTURE AND LANDUSE

DNEVI V POČITNIŠKEM BIVALIŠČU
DAYS SPENT IN THE SECOND HOME

RAZVOJ POČITNIŠKIH BIVALIŠČ IN TURIZMA
THE EVOLUTION OF SECOND HOMES AND
TURISM

Bibliografija in viri

- Jeršič M.: Počitniška bivališča v Sloveniji in Zahodni Istri, Geografski vestnik XL, Ljubljana 1968, str. 53-67
- Jeršič M.: Učinki počitniških stanovanj na okolje, Geographica Slovenica 18, Ljubljana 1987, str. 65-85
- Pak M., Klemenčič V.: Nekateri elementi gospodarsko- geografskega razvoja Rakitne, Geografski vestnik XLI, Ljubljana 1969, str. 39-50
- Novosel-Žic P.: Kuče za odmor na otoku Krku, Radovi 15-16, Zagreb 1980/81, str. 13-25
- Pepeonik Z.: Stanovi za odmor i rekreacijo u Jugoslaviji, Geographica Slovenica 5, Ljubljana 1977, str. 181-187
- Plemelj M.: Analiza razvojnih možnosti za planinsko pašništvo in počitniška bivališča na Pokljuki, Geografski vestnik 58, str. 55-66, Ljubljana 1986
- Plut D.: Sekundarna počitniška bivališča (vikendi) - nov pejsažni in funkcijski element okolja v dolini Zgornje Krke, Geographica Slovenica 5, Ljubljana 1977, str. 173-177
- Popović I.: Nasebinske oznake turističkog prostora Bukulje - prilog proučavanja turističkih naselja Šumadije, Geografski godišnjak 19, Beograd 1983, str. 59-67
- Stojmilov A.: Značaj vikend-naselja za urbanizaciju prostora turističkih regiona u Makedoniji, Geografija i turistična praksa, Beograd 1973, str. 87-89
- Stojmilov A.: Freizeitwohnsitzsiedlungen in Makedonien, Räumliche Struktur - und Prozessmuster in der SR Makedonien, MSSW 20, München 1980, str. 51-57
- Vojvoda M.: Razvoj kulturne pokrajine v Bohinju, doktorska disertacija, Ljubljana 1965
- Savezni zavod za statistiku: Prvi rezultati po opštinama, Statistički bilten 1939, Beograd 1981
- Skupščina občine Radovljica: - Kataster občine Radovljica - Zemljiško-knjižni podatki o prenosu lastnine nepremičnin, za k.o. Bled-Grad, Želeče, Rečica, Bohinjska Češnjica in Gorjuše, Radovljica 1986 - Geodetska uprava občine Radovljica: Mapni arhiv - Kartografske osnove/Zemljiško-posestni listi, Radovljica 1986 - Uprava za družbene prihodke: Podatki o lastnikih počitniških bivališč v občini v svrhu odmere davka, Radovljica 1986

SLOVENIAN ALPINE REGION - THE CASE OF SECOND HOMES

Anton Gosar

(Summary)

Already in the previous century outsiders showed an interest in acquiring vacation properties in the Slovenian Alps and building new or converting existing buildings for use as second homes. Taking the two case studies of Goreljek, an alpine pasture formerly used for dairy transhumance but now with a predominately touristic and recreational function, and the traditional tourist center of Bled, we examined the impacts of second homes on the appearance, morphology, structure, and function of the settlements. We came to the conclusion that second homes not only in their buildings, but even more, in the overall relationship of allochthonous owners towards their acquired properties have profoundly affected the transformation of the alpine landscape. These impacts need to be thoroughly studied and taken into consideration in formulating and implementing regional plans for the area.